

állomány tudományágak szerint csoportosítva áll majd az olvasók rendelkezésére.

A könyvtár egyik eszménye az egyetemesség, s ezért minden országot arra ösztönöznek, állítson össze egy válogatást saját nemzeti irodalmából. A különböző nemzeti enciklopédiák, történelmi, földrajzi atlaszok, jogtudományi és műszaki könyvek, nemzeti bibliográfiák, a korai és modern írók alkotásai közül kiválogatják majd a legjelentősebbeket, hogy egységes, összefüggő állományt alakíthassanak ki.

A könyvek és folyóiratok mellett egyre több újabb és modernebb információhordozó is megjelenik a piacon. A *speciális gyűjtemények* osztályán belül így négy kisebb részleg foglalkozik majd a különböző típusú dokumentumokkal, az alábbi csoportokba sorolva őket:

- ▶ audiovizuális és elektronikus eszközök;
- ▶ kéziratok, ritka, egyedi könyvek;
- ▶ földrajzi, földtani és hajózási térképek, régészeti leletek, városrendezési tervek;
- ▶ zenegyűjtemény (könyvek, partitúrák, hangzóanyag).

A könyvtár általános katalógusa tartalmazza az összes dokumentum bibliográfiai leírását, szerző, cím, tudományterület és tárgykör szerint rendezve.

Belső szolgáltatások

Az *adminisztratív szolgáltatások* osztálya alá tartozik az összes igazgatói iroda és minden adminisztrációs szolgáltatás: titkárság, személyzet, távközlés, pénzügy, fordítószolgálat, informatika stb.

Az állományépítés, katalógizálás, indexelés, illetve gépi adatrögzítés a *tudományos szolgáltatások* osztályának feladatai közé tartozik.

A *technikai szolgáltatások* osztálya két nagy feladatkört fog ellátni:

- ▶ a tulajdonképpeni könyvtári szolgáltatásokat (pl. kötészet, feliratozás, állományvédelem, a kéziratok, könyvek restaurálása),
- ▶ az épület karbantartására vonatkozó szolgáltatásokat (pl. biztonsági intézkedések, műszaki javítások, takarítás).

A könyvtár leendő feladatai közé tartozik többek között az egyiptomi monostorokban, mecsetekben, múzeumokban fellelhető eredeti, jórészt ókori kéziratok végleges pusztulástól való megóvása. A részleg restaurációs laboratóriuma azonban nemcsak ezeket a teendőket fogja ellátni, hanem az épületegyütteshez tartozó Nemzetközi Informatikai Szakiskola hallgatóinak is segítséget nyújt majd.

A XXI. századra tervezett könyvtárból természetesen nem hiányozhatnak a technika legújabb vívmányai sem. A rendszert úgy szeretnék kialakítani, hogy az bármikor változtatásra, illetve esetleges bővítésekre alkalmas legyen.

Hatékony nemzetközi együttműködés

A díjnyertes pályatervhez 1990-ben költségvetési tervet készítettek. Az építkezés költségeit 115 millió USD-re becsülték, míg a teljes beruházás költsége – a gyűjteményeket, a felszereléseket is beleértve – 152 millió USD-re tehető.

Az UNESCO 1987 októberében nemzetközi együttműködésre szólította fel az országokat, hogy előteremtsék az induláshoz szükséges alapokat. A felhívást 1990-ben megismételték, s ezúttal a kérés nem maradt eredménytelen. Az UNESCO 500 ezer dollárt kapott Norvégiától az alap kutatások, a megvalósíthatósági és építészeti tanulmányok finanszírozására, közvetlenül Egyiptomnak pedig összesen több mint 65 millió dollárt utaltak át a környező országok.

A kétoldalú egyezmények keretében számos más állam is támogatást nyújt a terv megvalósításához. Ebben az együttműködésben Franciaországnak példaértékű szerepe van. Segítséget kínál az állományépítésben, katalógusszerkesztésben, könyvtárosképzésben, hálózatszervezésben, a restaurálási problémák megoldásában.

A legfelsőbb irányítást három szerv vállalta magára:

- ▶ egy Nemzetközi Bizottság, mely erkölcsi támogatást nyújt, és segít az alapok előteremtésében;
- ▶ egy Nemzetközi Végrehajtó Bizottság, melynek feladata a terv fejlesztésének és megvalósításának nyomon követése és ellenőrzése;
- ▶ egy Végrehajtó Titkárság, mely egy UNESCO kijelölt igazgatóból, egy igazgatóhelyettesből és egy Egyiptom által kijelölt szakemberből áll.

Bár a gazdasági válságok elkerülhetetlenül lassítják a terv előrehaladását, a tudomány szolgálatában álló új információs és kulturális központ megvalósulása óriási előrelépést jelent majd a jövő nemzedékének.

/TOCATLIAN, J.: *Bibliotheca Alexandrina. Une bibliothèque pour le troisième millénaire nait des cendres de l'Antiquité.* = *Bulletin des Bibliothèques de France*, 36. köt. 5. sz. 1991. p. 384–392./

(Bruckner Nóra)

A prágai Nemzeti Információs Központ regionális programja

Az ágazati alapon és nagyipari szükségletekre tervezett és szervezett tudományos-műszaki-gazdasági információs rendszer megszűnt, vagy legalábbis (az ún. nagy privatizáció előrehaladásával párhuzamo-

san) megszűnőben van. Megváltozott az információk iránti igény is: az országban ma mindenekelőtt vállalkozási információkra van szükség. Ugyancsak más lett az igények jelentkezésének területi eloszlása, ui.

a korábbiakhoz képest határozottabb regionális szóródást mutat.

A "báronyos forradalom" előtti UVTEI, amely a tudományos-műszaki-gazdasági információs rendszer vezető intézménye volt, bizonyos "karcsúsításon" átmenve, ma már *Nemzeti Információs Központként (Národní informační středisko)* működik, és a Nemzeti Könyvtár mellett a nyilvános információs szolgáltatások bázisintézménye.

A vállalalkozási információ a tudományos-műszaki-gazdasági intézmények és a könyvtárak számára egyaránt "terra incognita" volt. Ezért a Cseh Köztársaság kormánya 1992 elején kénytelen volt létrehozni az ún. regionális tanácsadó információs központokat (*regionální poradenský informační center = RPIC*), amelyek 1–3 fővel tevékenykedő miniintézmények.

E központok működése közben azonban fel-felüti a fejét a marketing és a tudományos-műszaki-gazdasági információk iránti igény is, nemegyszer sajátságosan kis- és középipari formákra-méretre szabottan. A Nemzeti Információs Központ ebből azt a következtetést vonta le, hogy érdemes lenne regionális irodákat nyitnia. Ezek feladatköre a következő lesz:

- ▶ a Nemzeti Információs Központ teljes szolgáltatási választékának ismertetése és ajánlása-propagálása az adott régió fogyasztói igényeinek megfelelően;

- ▶ a Nemzeti Információs Központ információforrásainak és szolgáltatásainak közvetítése a lehető legszélesebb használói körökben;
- ▶ speciális információszolgáltatások nyújtása a kis- és középipar számára;
- ▶ az adott régióra vonatkozó információk kigyűjtése a Nemzeti Információs Központ működtette információs rendszerekből, helyi szükségleteknek megfelelő feldolgozása és terjesztése;
- ▶ tanfolyami és továbbképző tevékenység a potenciális és tényleges használók számára adatbázis-használatból;
- ▶ a helyi önkormányzatokkal és egyéb hivatalokkal való szoros kapcsolattartás a régió szükségleteinek jobb megismerése érdekében;
- ▶ bizonyos esetekben az RPIC-funkciók átvétele.

Eddig négy helyen sikerült megszervezni ezt a regionális irodát (Hradec Králové, Klando, Brno, Frýdek Místek), továbbiak szervezése folyamatban van. Az iroda mint a Nemzeti Információs Központ fiókja, vagy mint valamelyik helyi szervezetbe (pl. könyvtárba) telepített funkció működhet.

/VLASÁK, R.: Regionální program služeb Národního informačního střediska. = I, 34. köt. 12. sz. 1992. p. 297–298./

(Futala Tibor)

Koncepció a nyilvános információs szolgáltatások fejlesztéséről Csehországban, és amit ellene felhoznak

A TMT 1992. évi 11–12. számában – *Koncepciók és törvénytervezetek a cseh könyvtár- és tájékoztatásügy újjászervezésére címen* (p. 515–517.) – egyebek mellett beszámoltunk annak a koncepciónak az előkészületeiről is, amely szerint a jövőben a Cseh Köztársaság területén a nyilvános információs szolgáltatásokat "vinni" és fejleszteni kell. Azóta a Cseh Köztársaság Minisztertanácsa ezt a koncepciót elfogadta.

Az imént említett beszámoló és a nyilvános információs szolgáltatásokról szóló koncepció végleges szövegének összehasonlításából kiderül: időközben már nem, illetve csak stílusosan változtattak rajta, s így újraismeretetésére nincs szükség.

Ehelyett szólni kell arról, hogy a koncepció "szikársága" és állami garanciáinak korlátozott volta láttán felébredtek a korábbi állapotok iránti nosztalgia, s bizonyos mítoszokká fogalmazódva keserítik a szakmai közhangulatot. Az új koncepció elkötelezettségei – persze – nem hagyják szó nélkül ezt az ellenpropagandát, s paprikás ripsztokkal válaszolnak rá. Az alábbiakban e cikkek egyikét ismertetjük.

Az első nosztalgias mítosz így szól: Csehszlovákiában egységes könyvtári rendszer létezett, s ez most a

társadalmi-gazdasági változások hatására szétesőben van. Ugyan – kérde cikkünk szerzője – , ki találkozott itt egységes rendszerrel? Még egy olyan dologban sem volt egységes a rendszer, mint a bibliográfiái leírás, nem is beszélve a más és más osztályozási rendszerek használatáról. Itt még a katalóguscédulák egyszerű cseréjét, kölcsönös használatát sem lehetett megvalósítani. Az egységes hálózat csak a törvény szerint létezett, a valóságban alig. E tekintetben legfeljebb egy-egy járást átfogó közművelődési könyvtári, illetve kisebb iparágakat átfogó tájékoztatási minirendszerek ha voltak.

A következő mítosz: a tudományos-műszaki-gazdasági információs rendszer szétesése hatalmas károkat okoz a nemzeti vagyonban. Ez is csak humbug, amit azok terjesztenek, akik "társadalmilag előnyös" foglalkozásra tettek szert e bonyolult – négylépcsős hierarchiát megvalósító – rendszeren belül. Többben közülük állami pénzen végzett retrospektív irodalomkutatásokért szereztek tudományos fokozatot, holott ez akkor is szabálytalan volt. A tudományos-műszaki-gazdasági információs központokban sok mindenfélét csináltak, ám a felhasználó szükségleteiről mindig megfeledkeztek az "eszli, nem